

Danilo
Lokar

Benjo

Kadar se je postavil strmo na sprednje noge, iztegnil poševno zadnje in privzdignil glavo, kakor da posluša v daljavo — je bil to prelep pes, nemški kratkodlaki ptičar. Dobil smo ga iz gnezda, kjer je povrgla psica šest mladičev in so jih vseh šest prodali.

Pes je bil zdaj star čez deset let in ni več lovil. Držali smo ga pri hiši — kakor se reče — za spomin. Oba, njegov gospodar in gospodinja, sta

malone ob istem času zbolela in z lovom je bil konec in kraj. Gospodar je komaj še hodil, gospodinja pa je napol ohromela.

Benjo pa se je začel dolgočasiti. Najprej je dolge mesece poležaval, samo poležaval in čakal. Čakal pa je, kdaj spet udari poziv: »Gremo!, gremo!« Takrat je veselo poskočil, lahak kakor pero, vzdignil glavo malo pošev in začel, kakor da trobi s trobento v zrak predse, lajati, lajati. Ljudje, ki so ga videli in slišali, so vedeli: »Ti gredo na lov za cel dan, ne bo jih doma.« Pes se dolgo ni zmiril, tekal je daleč pred lovcem in tu pa tam še vzdignil glavo in, kakor za vesel spomin, še zalajal.

Bil je v tekanju neutrujen. Kakšne daljave je izdelal v enem dnevu, je bilo nemogoče izračunati. Tja in nazaj — nemogoče.

Ko se je ob gospodarjevi obolelosti naležal, je po nekaj mesecih začel oprezno pregledovati svojo okolico. Tako je spoznal nekoliko širše okolje, kakor ga je zaznal prvotno.

— Saj, saj! si je pač mislil, okolje je okolje, tako in tako.

Zgodilo se mu je, da so mu vrgli lepo, ne do kraja obrano kost, ko je vstal in premozgaval pred hišo. Zapomnil si je. To je bilo v Gasi, in ko je postal obhod čez Pungrad vsakodnevna navada, je bila hiša v Gasi ena od pomembnih postaj, kjer je bilo treba postati.

— Postati ali ne postati, kaj pa več, lahko kaj pade.

In je postal in je počakal.

Sčasoma je postalo postaj še več in Benjo jih je držal dobro v evidenci. Bil je pazljiv, nasploh je bil preudaren, to se mu je tudi videlo in poznalo na čelu in v vsem obnašanju.

Prišla mi je misel nasproti in začel sem ga jemati s sabo na svoje samotne večerne sprehode. Odkrival mi je svoj značaj še naprej. Smeri na sprehodih sem menjaval. Šla sva pod železniško progo daleč v polje do potoka, drugič sva šla k Zvirku v hrib. Ali pa sem v polju pot zaokrožil in šel po travnikih daleč naokoli. Imel je pa Benjo to lepo navado, ker je hodil zmeraj pred mano, da se je nenehno oziral, če sem na poti, če grem za njim. Ta kontrola je bila oprezna, ali nenehna. Bila je kakor potrđilo: gremo prav! kar naprej.

Ko sva jo obrnila k Zvirku, sva prišla zunaj trga v kraj novih hiš in vil, kjer je bilo več malih, ali srboritih psičkov. Komaj so mojega od daleč zavohali, so se postavili nekako v vrsto in v bran in čakali. Ko je prišel Benjo bliže, so se najprej potuhnili, potem pa zakadili vanj, da je bilo joj in prejoj. Šlo je tudi na zobe in to niso bile mačje solze. Kje pa! Zgodilo se je, da je majhen zagnan kuzelj zasadil Benju zobe v zadnji krak in ni hotel spustiti. Benjo je stal negibno, zrl v sovražnega pinča in za hip počakal. Ali je bil v njegovem pogledu prezir? Lahko, da je bil tudi prezir, neka vzvišenost je gotovo bila, indigniranost, potem pa je poskočil, da je bilo kaj. Pognal se je na nerazumljiv način na mestu visoko in sovražni psiček je odfrčal po zraku in se pobiral s tal na vse štiri, da je bilo lepo videti. Benjo pa je korakal kakor povzdignjen naprej in počakal prav nedaleč na nov napad. To pot si sovražnik ni upal blizu. Iz primerne daljave je le bevskal in bevskal. Moj pes pa je korakal vzvišeno pred mano naprej, kakor da ne vidi in ne sliši. Briga me kužek, ki se zaganja in hrope. Le, le! Bil je samosvoj in odmerjen.

Čisto drugačne so bile razmere, ko sva prišla v široko ravno ajdovsko polje. Tega se je morda bolj veselil, ker je bil zagon in tek vse drugačen, kakor ob reki v hrib. Večina travnikov je bila pokošenih. Kar pa še ni bilo pospravljeno, je skrivalo v sebi bodi kako letavino — fazana, jerebice — bodi zajca. Zajca je na čuda veliko daljavo dobil v nos. Postal je in se ni zganil. Tudi s kratkim, krnim repkom je migljal le na začetku. Potem je tudi to prenehalo in je samo še strmel, da se lovec približa. Ker lovca ni bilo več, tudi njegova natančna dresura ni več veljala. Tihotapsko, tatinsko se je bližal. Ali zajec ga je že zaznal in skočil. Zajec je skočil v dovolj širokem, skoraj elegantnem loku in ga pustil takoj v začetku zasledovanja daleč za sabo. Pri potoku se je zajec nerazumljivo izgubil in pes se je nekako vdano v višjo voljo vračal.

Drugič pa je hreščeč, nažagan glas fazana opozoril nase. Obšel je nekako previdno koruzno njivo, iz katere je bil prišel hreščeč krik, a fazan se je izmuznil po drugi poti. Psu ni šlo v glavo, kako, pa je njivo obšel še enkrat. Fazan se je oglasil še enkrat iz daljave, kakor da izziva, kakor da se posmehuje pasji modrosti.

Najbolj zamotani računi so bili, ko je Benjo našel napol zabrisane sledi po divjačini, pa ni mogel do kraja uganiti, kaj je bilo. Takrat je nemirno begal sem in tja, gor in dol, na vse strani. Očitno se je zdelo, da hoče dognati do kraja in ne more. Bilo je, nekaj je zanesljivo bilo, ali kaj?!

Bil je nekako dosleden iskalec, zvest, vztrajen. Jezilo ga je, da niso te lastnosti zadostne. In ni mu šlo v račun, račun se mu ni iztekal. Očitno je hotel biti na svojem področju popoln gospodar, ali pa vsaj biti v vsem do kraja podučen.

Našel je mrtvega zajca v zanki. Odgrizel je kos bedra in bežal z žico v gobcu po polju. Komaj komaj sem ga ustavil, da sva se približala drug drugemu. Z vso ostrostjo sem mu zabičal, da mora žico z bedrom spustiti iz gobca. Naposled je pa le razumel in izpustil. Sunil sem kos mrhovine v bližnji grm in spet sva pokojno korakala. Ali zaskrbelo me je, da je sposoben prenašati mrhovino. Vseeno sem razumel, da je bil to plen dela lovskega plena.

Benjo je imel medtem svoje redne vsakodnevne obhode na Pungrad, a nato je obšel vse svoje znane postaje na treh ali štirih mestih. Njegov obhod je poznal samo približno uro, ne pa natančno. Včasih se je zamudil v svoji kajži, včasih ga je kaj zadržalo spotoma. Pač pa se je nerazumljivo dolgo zadržal na svojih postajah. Ali je pričakoval pri koščeni obrok š še kaj več, še dodatka? Mogoče. Ali pa mu je bilo ljubo, da je na »postajah« našel svoj mimobežni, mimoidoči dom, kjer se je lahko tudi razgledoval in razmišljal? Morda. Na vsak način se mu z obhoda ni nikamor mudilo in je popoldne nekako neopazno prilezel do ležišča.

Potem je čakal name. Imel sem približno določen čas za sprehod in ko sem prišel ponj, sem samo vzdignil roko, postal in takoj se je zagnal proti cesti. Tu je lajal na vse pretege z vzdignjeno glavo in privitim vratom. Ljudje so se ustavljali in čakali, kaj bo. Vprašali so:

— Kaj je temu psu, da tako laja?!

— Ah nič, sem skušal stvar potlačiti, vesel je, da gre na sprehod, misli pa, da bi bilo še lepše, ko bi šel spet na lov.

Ljudje so zmajali z glavami, se nasmehnili in pomislili:

— Blagor mu!

— Saj, saj! sem pomežiknil, zdelo se je dobro tudi meni, saj, saj!

Sprehode po polju je imel veliko rajši kakor pa v hrib k Zvirku. Po polju se je lahko poljubno razdivjal, spominjal se je minulih dni, ko je »fermiral« za kljunači in prepelicami.

Ko sem ga od obolelega gospodarja prevzel, je imel neko sitnost na kožuhu. Na nekaj mestih so mu dlake gladko izpadle. Jaz sem to po zdravniški praksi takoj poimenoval alopecija (areata), ljudje pa so hoteli vedeti, da je pes garjav. To pa spet meni ni šlo v račun. Veterinar, ki smo ga vprašali za mnenje, je sodil, da prihaja ta izpad dlake od prebavne motnje. Pes je bil zaprt in se je spustil na sprehodu z vso požrešnostjo na kako sočno mikavno deteljico, da si prebavo izboljša, popravi, če že ne popolnoma poživi. Mazali smo ga z raznimi mažami in milili po vsem obsegu in je še kar pomagalo. Gola mesta v kožuhu so se spet porasla. Pa je izpad dlake spet udaril na dan. Pazil sem na sprehodih, da sem se ustavil in mu dal po mili volji, ko se je pasel na kaki tečni detelji. Zdi se, da je pomagalo, ker so ženske opazile, da ni več tako zaprt. Kožuh, ko se je spet porasel,

je bil celo polnejši, gostejši kakor prej. Govorice o garjah, o garjavem psu so se pomalem utišale, kakor napol pozabile.

Ali bilo je nekaj drugega. Na danki se mu je prikazal izrastek, bled in komaj za nohet širok. Ocenil sem ga kot polip in se mi ni zdel nič posebnega ne po nevarnosti ne po obsegu ali lokaciji. Take stvari zadenejo človeka tudi. Pes sam kakor da za ta pridodatek niti vedel ni.

Koliko je pa star? smo se spraševali. Določili so mu starost nekje tam med desetim in enajstim letom. Računal sem, da to ni dosti in mu dodajal še pet let njegove dobe. Ali vsi niso bili tega mnenja. Zlasti gospodarju se je zdel že dokaj v letih. Nisem oslutil zle namere za to ocenitvijo. Vseeno je imela trden pomen. Prva zla slutnja mi je zasenčila obličje.

Vendar smo opazili, da se izrastek zdaj veča. Seveda, ker smo si želeli, da bi se krčil, je bila naša domišljija na delu in se nam je kazal poganjek, pa čeprav komaj za spoznanje, vendar večji.

Preudarjal sem, ali bi ga odstranili. Ni mi bilo lagodno. Že davno sem bil opustil vsako zdravniško delo in zdaj naj bi spet začel. Ah ne. Neka sila je bila v meni, ki mi je branila. Poiskati bi moral svilo, da bi najprej prevezali in pretisnili. Verjetno bi bil moral krn lapizirati, da bi ne krvavel in se okužil. In potem, potem . . . pa če bo začel krn poganjati znova? Tako je nastopilo polno manjših in večjih ovir, ki so me zadrževale. Najbolj pa me je pri mojem odklonilnem postopanju utrdil domači veterinar, ki tudi ni hotel nastopiti. Vse mogoče izgovore si je izmišljal, ali trdno namero, da ne bo nič napravil, sem videl koj od kraja.

Čeprav sem ocenil polip za popolnoma nenevaren, sta vendar prav gospodar in njegova okolica iztablala, da je to rak, rak in nič drugega v taki pasji starosti tudi biti ne more. Bili pa so popolnoma gluhi in slepi za moje ugovore.

Že sem v mislih iskal potrebno svilo in instrumente, da opravi vendar in vendar operacijo — to je tu in tu, ono drugo je tam in tam — pa je bilo vse skupaj golo izgovarjanje in okolišanje.

Polip je v pol leta vendarle šel svojo pot in pomalem narastel. Toliko je namreč narastel, da je že bingljaj in mahal sem pa tja kakor majhen zvonček za otroke.

Takrat sem prvič slišal sodbo in obsodbo, da je treba mojega dragega ptičarja spraviti. Spraviti ali ne spraviti, raka po hiši ne maramo. Ugovarjal sem na vse pretege, da to, kar hočejo, da bi bil rak, sploh ni to, kar menijo, in potem, kaj mi spet in spet prihajajo z garjami in garjavostjo, ko pa se je kožuh po hrbtu tako lepo popravil, se očitno nakodral, zgostil in dobil mlad, prijeten blišč.

Bob ob steno.

Opazil sem, da je Benjo dobro razumel te pogovore, mogoče celo vsako besedo posebej, kdo ve. Spremenilo se je njegovo obnašanje na sprehodih, da mi je bilo kar težko.

Nič več se ni postavil strumno na sprednje noge in iztegnil zadnjih. Nič več ni privzdignil glave in gobca in lovil duhov med travami. Nič več

ni skočil, kakor da ga je skrita vzmet pod njim pognala kvišku, še manj pa je lajal na cesti, pred domom, ko sem popoldne prišel ponj in se na otroške načine veselil pohoda.

Stopal je zraven mene s sklonjeno glavo. Včasih jo je za hip prislonil na moja bedra, kakor da mi hoče nekaj povedati, pa ni bilo nič. Zdelo se mi je, da dobro ve, da ga razumem, in tako je opustil vsakršno marnjo.

Pa zdelo se mi je tudi, da me sprašuje, da me hoče čisto med nama vprašati, kaj bom počel, če bi njega — recimo — nekega dne zmanjkalo in kratkomalo ne bi bilo več.

— Hja, sem mu zaupno odgovoril, hja, v tem primeru boš še zmerom korakal pred mano in se oziral, če pravilno korakam za tabo, kakor je bilo to v početku, ko sva se spoznala. Še več. Imel si nadzor nad vsakim mojim korakom in jaz sem bil kar zadovoljen. Korakala pa sva v nekakem dogovorjenem, a skitem taktu in jaz sem čutil, da moja peta, s katero sem navadno krepko udarjal, tega sporazumnega takta pospešiti ne more. Bila sva nekak tandem, v dvoje, dvojica.

Pozimi sem bil dva meseca zdoma. Takrat je napravil moj štirinogi prijatelj in celo zaupnik svoje zadnje korake.

Poizvedoval sem, kako je bilo, pa nisem veliko rešil. Razumel sem, da je lahko tudi smrt vsakdanja in banalna.

Najprej so odlašali in omahovali, niso si bili na jasnem, ali je že prišel pravi trenutek za izvršitev obsodbe ali je treba še odložiti, malo ali veliko odložiti.

Potem so pa kar poskočili, kakor da ne smejo več čakati, kakor da nekaj važnega ne smejo zamuditi.

Lovec, ki je izvršil obsodbo, je prej izkopal jamo, nekje na policah pod hrasti in kostanji ob veliki odvodni cevi za elektrarno, potem je na vrvici pripeljal obsojenca, puško je medtem obesil na kostanju. Kako pa je hodil obsojenec na svoji zadnji poti, me je zanimalo. Rekli so: opotekal se je, kakor da je pijan in kdaj pa kdaj je bilo treba na vrvici rahlo povleči.

Ali je meril v čelo, ali naravnost v srce, nisem mogel dognati, vedel sem pa, da ni eno daleč od drugega ali narobe.

V dolini so slišali strel iz daljave, rahel odmev in računali, da so vojniki na ostrostrelskih vajah, kar se večkrat pozimi dogaja.

Tako ali drugače, strel je dal le rahel odmev in v katero smer je šel, ni bilo lahko določljivo.

V meni pa je, ko sem to slišal, vstala podoba, kako korakava po poljski stezi proti potoku in se je Benjo pravkar ozrl name. Hotel je biti gotov, da korakam za njim, da nisem menjal koraka ali smeri. Zvestoba do groba, v večni Nič.